

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МІЖНАРОДНА
КАДРОВА АКАДЕМІЯ

**ПРАВОСЛАВНІ
ДУХОВНІ ЦІННОСТІ В КОНТЕКСТІ
ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО СВІТУ**

Матеріали II Міжнародної наукової конференції
Київ, 26 березня 2004 р.

**ORTHODOX
CULTURAL WEALTH IN THE CONTEXT
OF ORGANIZATION MODERN WORLD**

Materials of the II International scientific-practical conference
Kyiv, March 26, 2004

Київ 2005

- Православні духовні цінності в контексті формування сучасного світу:**
П68 Матер. II Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 26 берез. 2004 р. — К. : МАУП, 2005. — 348 с.
ISBN 966-608-402-3

У пропонованому збірнику подано доповіді учасників Міжнародної науково-практичної конференції — відомих учених, богословів, громадських діячів.

На форумі розглядалися питання про роль християнства, зокрема православ'я, у формуванні моральних цінностей суспільства, розвиток сучасної світської педагогічної думки в Україні під впливом християнської релігії, про збереження і відродження пам'яток духовної культури тощо. Наголошувалося, що силою, здатною здійснити духовне відродження суспільства, має стати релігія як одна з основних цінностей української національної ментальності.

ББК 86.37я43

А. Е. Бартош

Сохранение и исследование памятников духовной культуры (на примере старейших антиминсов из фондов Национального Киево-Печерского историко-культурного заповедника)96

**О. П. Магера,
В. В. Чуприна**

Священницькі садиби102

Г. А. Панчук

Пастирсько-педагогічна інноватика творчості Іоанікія Галятовського, українського православного богослова, педагога, ритор115

М. О. Зайцев

Людина і Бог — взаємність реальності120

І. В. Богачевська

Проблеми модернізації православної наративної традиції125

С. С. Нагорний

Релігія як одна з основних цінностей української національної ментальності129

Т. А. Борозенець

Християнська історіософія: герменевтико-культурологічний аспект133

Т. Д. Тхоржевська

Розвиток сучасної світської педагогічної думки в Україні під впливом християнської релігії146

В. М. Петрик

Аналіз законодавства Європейського парламенту в контексті захисту суспільства і окремих громадян від протиправних діянь новітніх релігійних рухів151

Т. А. Федорова

Ренессанс христианской православной культуры в национальном самосознании.....155

С. В. Маркова

Синтез науки, релігії, культури і освіти у плані духовного зростання людини.....161

О. А. Ануфрієнко

Формування політичної культури юриста засобами духовної культури165

В. Ф. Мартиненко

Духовно-моральні виміри споживання як основа рушійних сил нового способу виробництва168

А. М. Кадикало

Православний світогляд як досвід173

А. Ф. Примак

Микола Біляшівський та його участь у Церковно-археологічному музеї при Київській духовній академії177

Б. В. Колосок

Православні пам'ятки Луцька після переділів Польщі (1795 — кінець XIX ст.)183

А. Залужна

Заперечення релігійних та моральних цінностей в українській культурі першої третини XX ст.....195

В. М. Синицин

Служение образу Божию в человеке (О сущности и ценностях православной культуры)204

О. А. АНУФРІЄНКО,

*директор Краснодонської філії МАУП,
д-р філос. в галузі освіти, магістр права*

ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЮРИСТА ЗАСОБАМИ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ

Православні духовні цінності в контексті формування сучасного світу, 2004

Політична культура юриста — це складний соціально-культурний феномен, в якому поєднується політична наука з конкретними політико-правовими діями на основі духовної, моральної, правової та інших видів культур.

Формування політичної культури юриста неможливо відокремити від філософських детермінант політичної культури юриста; на нашу думку, це політична свідомість юриста і культура політико-правової поведінки юриста.

Отже, для розв'язання вищезгаданої проблеми достатньо визначити шляхи формування цих філософсько-правових понять.

Ми вважаємо, що вирішальне значення в процесі формування політичної культури юриста належить духовній культурі.

З точки зору Н. Хамітова, духовна культура — частина культури, до складу якої входить мистецтво, релігія, філософія. В межах марксистської традиції духовна культура — надбудова і відображення матеріальної культури: вона має лише відносну самостійність.

Учений стверджує, що в сучасній українській філософії, зокрема в аспекті екзистенційної антропології, ставиться проблема духовної культури особис-

тості — культури самоактуалізації, творчого зростання та пізнання світу [1, с. 179].

На нашу думку, засобами духовної культури, які безпосередньо впливають на формування політичної свідомості юриста і культуру його політико-правової поведінки, є збагачення юристів гуманістичним світоглядом, осмислення законів духовного світу, розвиток особистої духовної сутності, поповнення позитивних законів духовним змістом, виконання юристами духовної місії; запобігання духовним потрясінням, піднесення пріоритету духовного над матеріальним.

Важливим засобом духовної культури, який відтворює політичну свідомість юриста, є збагачення особистості юриста гуманістичним світоглядом.

На думку В. Шинкарука, гуманізм (від лат. *humanus* — людський, людяний) — система світоглядних орієнтацій, центром котрих є людина, її самість, високе призначення та право на вільну самореалізацію [1, с. 134].

Гадаємо, що формування гуманістичного світогляду має починатися з сімейного та релігійного виховання в дитинстві з подальшим формуванням розуму в освітніх закладах. На формуван-

ня гуманістичного світогляду юриста впродовж усього життя впливають система освіти, церква, держава, партії, за себе масової комунікації, армія, громадянське і політичне життя, бізнес.

Під впливом гуманістичного світогляду у юриста формується політична свідомість, яка позитивно впливає на його професійну діяльність, поведінку, усвідомлення стану правопорядку в Україні. Політична культура, сформована за допомогою гуманістичного світогляду, допомагає юристу виробити власну правову позицію, удосконалити кваліфікацію, відчувати своє призначення в суспільстві при вирішенні політично-правових питань.

Тільки гуманістична політична свідомість дозволяє формувати нову особу українського юриста, для якого духовність і людяність є підґрунтям правової діяльності.

Осмислення юристом законів духовного світу дозволяє йому формувати політичну культуру, в основі якої лежать високі духовні цінності, з'ясовує смисл життя на землі.

У християнській антропології дух є виразом вищого моральнісного спрямування людського буття до Бога, а головними духовними цінностями виступають екзистенціали «віра, надія, любов».

Існує різниця між законами духовного світу і духовним надбанням людства, причому безумовно друге є результатом першого — його осмислити легше. Осмислення законів духовного світу потребує розуміння і спеціальних знань.

Новий етап духовного відродження України сприяє осмисленню юристами власної духовної сутності, що формує гідний рівень політичної свідомості юриста і культури його політико-правової поведінки.

Х. Гуцирієв вважає, що, формуючи власну духовну сутність, юрист усвідомлює, що тільки духовні критерії визначають його як захисника народу, оскіль-

ки феномен духовного життя є сутністю людини, а духовність — це якість, яка її характеризує [2, с. 76–77].

На нашу думку, ефективність діяльності юриста у сфері політичного життя зумовлюється передусім духовними чинниками, постійним пізнанням самого себе, безперервним розвитком духовних засад службової діяльності.

Юрист спроможний долати зло, яке виникає в межах його політико-правової діяльності, якщо він повсякденно дбає про власне духовне здоров'я. Можна стверджувати, що юридичні закони є частиною духовних норм, тому в них відображені духовні засади.

Отже, одним із засобів духовної культури, який впливає на формування політико-правової поведінки юриста, є наповнення позитивних законів духовним смислом.

Юридичні (позитивні) закони містять деяку матеріалізовану духовність; це духовне багатство народу, закріплене юридично, за допомогою якого відбувається виховання громадян.

В. Нестеренко вважає, що об'єктивно-духовне безпосередньо не пов'язане, а суб'єктивно-духовне пов'язане з людиною [3, с. 97]. Учений має на увазі в першому випадку абсолютно духовні, у другому — позитивні закони.

Не можна виключити можливість бездіяльності духовності, якщо вона не врегульована силовими факторами, юридичними законами.

Юрист повинен пізнати духовний смисл закону, зробити його аналіз, після чого професійно застосувати сприйняте в політико-правовій діяльності. Тільки за таких умов можливе якісне політико-правове виховання громадян.

Розглянемо наступний важливий засіб духовної культури — виконання юристом духовної місії, яка полягає передусім у формуванні духовності громадян відповідно до законів Всесвіту.

Це можливо при достатньому рівні духовної культури самого юриста. Зазначимо, що можна швидко забути негативні деталі юридичної справи, пов'язаної з політичним життям, але в душі її учасників надовго залишаться факти бездуховних дій правника, його бажання помститися члену іншої партії, жорстокість, явна несправедливість.

Юрист у своїй політико-правовій діяльності має завжди пам'ятати, що провини і страждання завжди поряд, розуміння цього і є суть юридичного милосердя.

Запобігання духовним стресам є ще одним засобом духовної культури, який впливає на формування політичної культури юриста.

Позитивні духовні стреси можливі, коли юрист, здійснюючи своєрідне духовно-наукове відкриття, пізнає невідомі йому духовні закони, що можливе тільки при високому рівні духовної культури.

Розв'язуючи політично-правові питання, юрист постійно стикається зі злом, яке може завдати удару тонко збалансованій духовній культурі. Це відбувається в результаті нехтування духовними законами. У цьому випадку виникає негативний духовний стрес, який може призвести до самознищення юриста в духовному розумінні.

Ця ситуація стає можливою і внаслідок зворотного впливу дії духовних законів, на які раніше було спрямовано хибне юридичне мислення.

Х. Гуцернієв вважає, що для біологічного життя духовність людини не потрібна, вона навіть може бути шкідлива [2, с. 82].

Відомо, що протистояння духовного матеріальному існує тому, що внутрішня сутність людини полягає насамперед у духовному, а не в матеріальному.

Отже, важливим засобом духовної культури виступає пріоритет духовного перед матеріальним.

Бездуховним є життя людини, коли воно спрямоване на задоволення матеріальних, тілесних, побутових потреб, що не виявляє її дійсно духовної сутності [4, с. 362–363].

Ми вважаємо, що в політичному житті суспільства юрист має своєю діяльністю утверджувати справедливість і закон, захищати національні інтереси, спираючись насамперед на духовність і природне право, оскільки саме вони визначають смисл політико-правової практики.

Отже, формування політичної культури засобами духовної дає змогу юристу засвоїти норми природного права, оволодіти сукупністю духовних надбань людства в галузі освіти, науки, мистецтва, осмислити філософію законів Всесвіту, релігії, народних традицій, загальнолюдських цінностей у сфері права.

Усе це допоможе правнику творити добро своїми конкретними політико-правовими діями.

У процесі подальшого дослідження політичної культури юриста доцільно розглянути вплив національної культури на формування його політичної культури.

Література

1. *Філософський енциклопедичний словник* / Гл. ред.: В. І. Шинкарук; Ред. кол.: Є.К. Бистрицький, М. А. Булатов, А. Т. Муратов та інші. — К.: Абрис, 2002. — 742 с.
2. *Гуцерниев Х.С., Сальников В. П., Федоров В. П., Худяк А. И.* Правовая и духовная культура сотрудников правоохранительных органов. — СПб.: Санкт-Петербургский юридический институт МВД России, 1996. — 156 с.
3. *Нестеренко В. Г.* Вступ до філософії і онтології людини: навчальний посібник для студентів вищих учбових закладів. — К.: Абрис, 1995. — 336 с.
4. *Православие для всех* / составитель иеромонах Харитон (Просторов). — Кострома.: ООО "Авенир-Дизайн", 2001. — 392 с.